

DOMOLJUB

Izdaja vsak četrtek. Cena mu je
8 K na leto. (Za Nemčijo 10 K, za
Ameriko in druge tuje države 12 K.)
— Posamezne številke se prodajajo
po 20 vinarjev.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu
„Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva
ulica. Naročnina, reklamacije in in-
serati pa: Upravištvu „Domoljuba“,
— Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 50.

V Ljubljani, dne 12. decembra 1918.

Leto XXXI.

Boj boljševizmu!

Poleg Italije je morda zdaj naš največji sovražnik boljševizem. Domoljubovi bravci vedo, da so boljševiki ruski socialni demokratje, ki so vrgli ruski carizem, to je carja in vso tisto imperalistično gospodo, ki je pomagala carju pri absolutistični vladi. Precej krepko so nastopali ti boljševiki. Gotovo pa se jim več grozodejstev pripisuje nego so jih storili. Pojavi boljševizma, t. j. nereda, brezvladja in nasilja se pojavljajo tudi pri nas — hvala Bogu, da le tuintam. Zato moramo spregovoriti tudi o tem v resno upoštevanje vsem, ki hočejo umeti sedanji veliki čas.

Boljševik je pri nas vsak, kdor ne priznava sedaj vladajoče narodne oblasti nad, seboj. Morda pri nas sploh nobenega takega človeka ni, ki bi trdil, da ne priznava sedanje vlade, a so posamezni pojavi, ki kažejo na to, da so taki ljudje, četudi z besedami tega ne trdijo. Odkrita beseda, izgovorjena iz ljubezni za dobro stvar, bo tudi tu največ koristila. Če so vojaki po razrušitvi fronte padli po svojih oficirjih, — zlasti po tistih, ki so kruto in nečloveško z njimi ravnali, — je to razumljivo in deloma odpušljivo — za enkrat. Seveda tega ne zagovarjamo. A če bi zdaj, ko nimamo več tujega vladnega biča nad seboj, kdo mislil: Zdaj je svoboda, zdaj nimamo nobene oblasti več; torej smem delati kar hočem, kdo mi more kaj? — Kdor bi tako mislil in delal, ta bi bil v velikanski zmoti, zakaj tako ravnanje bi bilo protinaravno. Brez oblasti človeška družba ne more shajati; oblast je nujno potrebna, človeška narava jo nujno zahteva. Vzemimo za zgled veliko tovarno, kjer je veliko število najrazličnejših strojev. V tej tovarni dela petsto delavcev. Ti delavci imajo popolno svobodo, vsak sme delati, kar se mu zljubi, nikogar

ni treba nič vprašati; vsi so jednaki, nobenega predstojnika nimajo. Razumljivo je, da si bo vsak sam delal pravico, če pride do kakega prepira, in ne samo eden, ampak tudi drugi in tretji in četrti itd. do zadnjega. Da pa do prepira ne bo prišlo, da bi vsak ostal v mejah svojega delokroga in svojih pravic, tega si pa ni mogoče misliti, dokler smo — ljudje. Že pred več nego sto leti je francoski modrijan Ruso učil: Da morejo ljudje živeti skupaj, v družbi, se mora vsak svoji svobodi odreči v toliko, kolikor to zahteva skupna blaginja; drugače nastane vojska vseh proti vsem. Kakor je torej v oni tovarni, ki smo prej o njej govorili, nujno potrebna neka oblast, ki določa delavcem njihovo opravilo in ureja ter določa medsebojne zadeve in prepire med njimi, in se mora vsak pokoriti, če hoče ostati v tovarni, ali pa iti drugam — tako je v človeški družbi; kdor noče priznati postavne oblasti, mora oditi iz te družbe ali pa mora oblast silo proti njemu uporabiti.

Toda, bo rekel kak boljševik, zdaj je demokracija, zdaj mora vladati ljudstvo. Da prijatelj, demokracija je zmagala, a njen največji sovražnik je sedaj brezvladje, anarhija in nasilje, ki mu boljševizem pripravlja pot. Ni ugodnejših tal za postanek absolutistične, nasilne vlade kakor boljševiška anarhija. Kjer vlada revolucija in upor, tam so ugodna tla za nasilnike, da se polaste vlade in tedaj gorje ljudski svobodi. Kdor je prijatelj našega naroda in njegove svobode, demokracije, ta ne bo delal težav novi demokratični vladi. Kdor razume sedanji zgodovinski tako važni čas, ko se polaga za cele narode temelj novemu boljšemu času, ta ne bo vedno mislil na svojo trenutno korist, ampak bo pripravljen žrtvovati tudi svojo osebno korist za lep in veliki skupni cilj mlade svobodne Jugoslavije. Ne delajmo si sami pravic, za-

tirajmo vsako nasilje, držimo se postav in reda in discipline, oblastem bodimo pokorni in podložni njihovim postavnim odredbam, da jim olajšamo njihovo težko, odgovornosti polno delo. To zahteva od nas naša narodna čast, — Slovenci smo, imajo nas za izobražen narod; naša državljanska čast — Jugoslovani smo, pokažimo sosednjim državam, da smo vredni samostojne države, kupljene za drago ceno; to zahteva od nas naša osebna čast — saj hoče vsak biti poštenjak, ki spoštuje tujo last in si ne dela sam pravic, kar je njegovo, si je pridobil z delom in pošteno, odkrito besedo.

Mnogi, ki niso ravno boljševiki, pa pravijo: Ja, saj v Jugoslaviji ni nič boljše, kakor je bilo v stari Avstriji. Moke ni, sladkorja ni... Takim ljudem je treba povedati to-le zgodbo: Živel je star nemaren gospodar, ki ni nič delal, pa tudi njegovi otroci niso nič delali, hlapci in dekle še manj; kleli so se, prepirali, pijančevali in zapravljali. Gospodarstvo je šlo rakovo pot. Ko oče gospodar umrje in ga sinovi krščansko pokopljejo, se zbero v napol podrti hiši in preudarjajo, kaj jim je storiti. Po svetu s trebuhom za kruhom? Če dalje greš, dalje ti kažejo, pravi najstarejši, »popravimo hišo, denar dobimo, zdravi smo! Obvelja. Hiša je kmalu popravljena, prezdana, popolnoma prenovljena, skoraj sami so napravili vse. Tu pride najmlajši, Janezek, s kazalcem v ustih v hišo, pogleda na mizo, na klop in pravi: »Ja, kaj če meni hiša; lačen sem, pa zebe me.« Ali so bratje, sedanji gospodarji krivi, da Janezek nima vsega, kakor bi rad. Ali ni prejšnji gospodar — pri nas Avstro-Ogrska — kriv, da zaloge niso tako polne, kakor so bile včasih. Kar je Avstrija zapravila ne vem od kdaj, — zlasti v vojnih letih, to naj Jugoslavija popravi v enem mesecu! Morala bi čudeže delati. Posameznik komaj sluti, koliko orodja, blaga, materiala delavnih sil itd., itd. je požrla strašna vojska.

Vse to pa se ne da v tako kratkem času nadomestiti. Sicer je pa v Jugoslaviji še najboljše tudi v tem oziru. Čim prej si uredimo zunanje razmere, določimo mejo do drugih držav, tem preje si bomo uredili tudi notranje stvari in se mogli tudi gospodarsko in denarno okrepiti. Vsak, prav vsak pomaga graditi Jugoslavijo s tem, da se drži postav in reda in da oblastem ne dela nepotrebnih težav. Kdor pa krši državljanski red, ta Jugoslavijo podira.

Politični obzornik.

Združeni!

Prvi december letošnjega leta bo ostal za vsa stoletja zapisan v svetovni zgodovini. Česar do sedaj še ni doživel svet, je moral gledati ta dan: vsi čistokrvni Jugoslovani so se združili v eno državo — v srbsko državo.

Zgodilo se je to v oni že znani avdienci Narodnega veča pri srbskem prestolonasledniku Aleksandru. Tedaj je Aleksander slovesno sprejel Slovence in Hrvate v svojo državo in proglasil naše dežele za dežele srbskega kraljestva. Inozemstvo ne pozna več kake posebne mlade Jugoslavije, temveč samo staro Srbijo, ki združuje v sebi vse Jugoslovane. Vseh pravic in vseh simpatij, ki jih uživa Srbija pri ententi, smo s tem postali deležni tudi mi Hrvati in Slovenci.

Ta korak, s katerim je izročilo Narodno veče svojo državno oblast Srbiji, je bil brez dvoma potreben. Kakor vsaka mlada vlada, tako tudi Narodno veče ni imelo dovolj moči, da bi bilo kos državnim potrebam. Armada je razpadla, disciplina med uradničtvom se je zrahljala, ljudstvo pozablja na dolžnost napram državi. Tako je bila nevarnost, da vse postave ostanejo samo na papirju, da zastanejo celo najnujnejši državni posli, kaj šele, da bi zrahljano deželo preustrojili v trdno, dobro urejeno državo. Posledica tega je, da se vedno bolj zgublja državno premoženje, da država ne bobi potrebnih davkov, da je vedno slabši javni promet, da ni več varno zasebno imetje — skratka posledica vsega tega bi bil boljševizem. Srbija bo pa s svojo armado in uradničtvom zlahka upostavila red in mir, in sicer tudi s silo, če bo treba.

Nadalje moramo resnici na ljubo priznati, da mišljenje in stremljenje ljudstva tu na jugu ni tako enotno in složno, kot n. pr. na Češkem. Mi Slovenci hočemo kot en mož združeno jugoslovansko državo in nimamo nobenih pomislekov glede Hrvatov ali Srbov. Toda, da smo tako složni, to je pa sad večletnega političnega dela med nami. Drugače je na Hrvaškem. Tam so se sprijaznile celo velike stranke za Jugoslavijo šele par mesecev pred polomom osrednjih sil. Prej so se bavili s čisto drugačnimi načrti, in sicer z drugimi na Hrvaškem, z drugimi v Bosni, z drugimi zopet v Dalmaciji. Tako nikjer ni bilo nobene edinosti. To needinost je pa še bolj netila mažarska metoda, da so Mažari eno stranko zoper drugo ščuvali in sebi v prid podkupovali s koritarstvom. Vrhutega se je takorekoč zajedlo v kri neko čudno staro, staro nas-

protje med Hrvati in Srbi. Sicer se je prve dni mlade Jugoslavije vsa ta nesrečna nesloga polegla, a polagoma je zopet jela dvigati glavo. Kakemu politiku ali generalu ni bilo všeč Narodno veče, ker mu je dalo prenizko službo, drugi je zopet imel ugovore zoper Srbe ali Slovence itd. Tako so začeli snovati zarote, lastiti si oblast v lastne roke. Konec bi bil državljanska vojna in mesto ujedinenja ter svobode — novo hlapčevanje v kaki tuji državi, ki bi nas zasedla. Ko smo pa enkrat združeni s že urejeno Srbijo, razni nezadovoljni in nesložni elementi ne bodo imeli pri nas toliko moči. Najprej si ne bodo upali ruvati zoper staro oblast, drugič pa ima taka že utrjena oblast dovolj moči, da zatre razne revolucionarne poizkuse, ki so za našo jugoslovansko svobodo tako nevarni.

Končno nam je združitev s Srbijo tudi boljše stališče napram tujim državam. Kakor je pokazala izkušnja, bi se lahko vleklo mesece in mesece, da leta in leta, preden bi nas vse tuje države priznale za samostojno državo. Med tem bi pa delale z nami, n. pr. Italija, kakor svinja z mehom. S tem, da smo se združili s Srbijo, smo že priznani kot samostojni pri vseh državah in kar bo sedaj pri mirovnih pogajanjih posebno važno, priznani bomo tudi kot zavzniki entente.

Kako bo odslej?

Vse, kar so naše vlade doslej ukrenile in bodo še ukrenile, velja do zborovanja prve ustavodajne konstituyente. Kakor je bilo sklenjeno, bomo volili poslance v konstituento v prvem polletu po sklepu miru.

Do konstituyente pa ima najvišjo oblast nad nami srbski prestolonaslednik Aleksander. Vladal bo s sodelovanjem Državnega veča, v katerem bo Narodno veče in okrog 50 zastopnikov Srbije. Izmed članov Državnega veča bo izbral skupno ministristvo in takozvane guvernerje za posamezne dežele, kakor so bili prej deželni predsedniki. Guverner bo vladal v posameznih deželah skupno z vladami, ki stoje že sedaj na čelu posameznih dežel. Drugače do konstituyente ne bodo ničesar spreminjali, razen kar bo neobhodno potrebno.

Ko se snide konstituenta, bo seveda najbolj pereče vprašanje: »Ali republika, ali monarhija?« S. L. S. stoji trdno na republikanskem stališču. A če se večina odloči za monarhijo, je toliko gotovo, da: vsa ustava, uprava in vse postave morajo biti na najširši demokratični podlagi, biti morajo republikanskega duha. In če že mora ostati kralj, naj bo takorekoč dedni državni predsednik, ki samodejno ne sme ničesar važnejšega ukreniti in je bolj najvišji državni uradnik in zastopnik kot pa postavodajni vladar.

Kako stojimo na zunaj?

Kakor smo že omenili, se je naša zunanja politika s srbskim ujedinenjem zelo zboljšala. Stojimo tik pred mirovnimi pogajanjmi, ki se bodo pričela 21. t. m. Za nas jih bo vodil sam regent Aleksander.

Najbolj važna bodo pogajanja, ko bo šlo za meje. No, napram Nemški Avstriji in Ogrski ne bo težko. Ti so premaganci in kakor bo ententa na našo željo ukrenila.

tako bo ostalo. Gotovo je, da ne bomo pustili Nemcem ali Mažarom niti enega Jugoslovana. Toda po Nemcih samih nimamo skomin, ker bi s tem ustvarili temelj za nove nemire in boje.

Najbolj se bomo preklali z Italijo. Italiji daje namreč londonski pakt pravico, da si sme priklopiti vse slovenske kraje, ki jih ima sedaj zasedene. Podpisali so ta pakt Angleži in Francozi. Zato imajo ti zaenkrat vezane roke in ne morejo nič ukreniti proti zasedbi, če nočejo snesti dane besede. Vendar upamo, da bodo morali Italijani naše dežele vendarle popustiti. Najprej londonski pakt odločno nasprotuje Wilsonovim načelom, ki bodo služila kot podlaga za mirovna pogajanja. Nadalje Amerika z Wilsonom ni podpisala tega pakta; zato je prosta in vrh tega odločno na srbski strani. Končno Italija s svojo vojsko ni ničesar dosegla, zato od svoje strani ni izpolnila pogojev pakta. To bo dalo Angležem in Francozom pravico, da bodo vzeli besedo nazaj, kar bodo seveda radi storili, ker jim že preseda laška pohlepnost.

Vse to nam daje upanje, da se bomo kmalu lahko peljali v solčno Gorico.

Tedenske novice.

Drobne politične vesti.

Skupna jugoslovanska vlada bo obstojala iz 18 članov. Strogo skupna bodo ministrstvo za zunanje zadeve, narodno obrambo, pomorstvo, finance, železnice, pošto in brzojav, to se pravi, da bo o teh stvareh odločevala le skupna vlada, ne pa pokrajinske vlade.

Regent Aleksander je poslal Narodni vladi v Ljubljani pismo, v katerem iskreno pozdravlja Slovence ter objublja, da bo njegova vlada storila vse, da se vse slovensko ozemlje pridruži Jugoslaviji. V ta namen odpotuje regent še ta teden v Pariz in vzame s seboj dr. Rybača in inženirja Mačkoviška, ki sta strokovnjaka o slovenskih jezikovnih mejah.

Nemška blamaža. Nemški železničarji v Mariboru so začeli štrajkati, ko je prišel Maribor v slovenske roke. Sedaj so prišli nemški zastopniki z Dunaja, da se pogajajo s Slovenci. Slovenski general Maister je ta pogajanja odločno odklonil, češ da se za štrajk sploh ne meni. Sedaj so Nemci začeli zopet delati.

Jugoslovani zasedajo severno mejo. Jugoslovanske čete so dosedaj zasedle Radgono, Strass in Arnovž ob Muri; na Koroškem pa Spodnji Dravograd, Sv. Pavel in Grebinj. Vse to je severno od Drave.

Italijanska divjaštva v zasedenih krajih se nadaljujejo v nezmanjšani meri. V Idriji nimajo naši ljudje kaj jesti, živijo v eni iskatni pa ne smejo. Lahko so nalepili po zidovih letake z mrtvaškimi glavami in bombami, češ: tole vas čaka, če se ne zapišete Italijanom. Naše ljudi zapirajo, če jih vidijo nositi narodne kokarde, naše časopise vtihotapljati je ostro prepovedano. V Idriji so prevzeli tudi upravo rudnika.

Dr. Korošec na shodu v Parizu. Dr. Korošec je pred svojim odhodom iz Pa-

mu je bil vedno prvi pred očmi. Kar pa se tiče vojnega posojila, naj bo prvič pribito dejstvo, da ni bil on sam, ki je svetoval v teh zadevah, še celo on mnogo manj, kot razne druge osebe. Drugič, da se je istotako godilo v skoro vseh slovenskih občinah (na čigav pritisk, to vemo), ki bodo, če bo do tega prišlo, o čemer pa tudi še ni padla zadnja beseda, morale trpeti še mnogo več kot mi! Mnogo smo morali prestopiti v teh starih letih, pa tudi to bomo se radi utrpeli, če bo to hotela naša ljubljena Jugoslavija. Več občanov.

Poročilo iz Bogojine. (Zupanija Vas, Ogrsko.) Zanimivo je, kako se Ogrji za nas ogrske Slovence začno brigati. Svoječas nas sploh niso poznali, sedaj nam pa obljubljajo kar naenkrat slovenske šole, in slovenske uradnike — Tako n. pr. je prišel prvega t. m. nek višji ogrski uradnik k nam in prisilil g. lupnika (ker po svoji volji tega sicer nikdar ne bi storili), da so nam zbranemu občinstvu naznanili, da mi, ogrski Slovenci nočemo pretrgati bratske vezi, ki nas je 1000 let vezala k ogrski državi. Ogrska država nam dovoli slovenske šole, slovenske uradnike in celo slovenske poslane. Občinstvo bi se kmalu dalo zepeljati lepim lažem, ko se ne bi spomnili židov. Ko je namreč nekdo izmed občinstva povzdignil svoj glas in rekel, da nočemo še nadalje ostati pod židovsko vladno za nobeno ceno, je vse enoglasno kričalo, češ: Proč od judovske nadvlade! K Jugoslaviji hočemo! Tam ni judov! — Uradnik ogrskega pokolenja je kar ostrmel in se čudil, kako da se upa to preprosto ljudstvo tako grešiti proti sveti ogrski kroni. Kljub temu je pa dobil nekaj prisiljenih podpisov, ki naj bi pričali o veliki navdušenosti naših ljudi za ogrsko judovsko vladno in je nato odšel. — Upamo, da zastopniki Jugoslavije ne prezre to ogrske nepravilnosti in da temu kmalu konec naredi. Mi nestrpnost pričakujemo trenutka, ko nas vzame svobodna Jugoslavija pod svoje okrilje. Vsak trenutek nam je večnost.

Gospodarski del.

Naše bodoče gospodarstvo.

Milko Brezigarjevo delo vpošteva samo štajersko-koroški in kranjski del slovenskega ozemlja pod imenom Slovenska dežela. Ta krasni kosček božje zemlje ima postati v kratkem del velike države Jugoslavije. Ker je vojna furija tako strahotno razdrapala naše gospodarske razmere, zato je danes še zadnji čas, da premišljujemo, kako se izmotamo iz razvalin in da se čim prej lotimo dela gospodarske osamosvojitve in obnove. V ta namen mora:

1. Trst odločno pripadati Jugoslaviji; le tako bo nudil slovenskim deželam vse ugodnosti za pomorski izvoz eksportnega blaga ter jim odprl pot do svetovnega trga za vse importne predmete. Trst mora v bodoče stopiti na mesto Amerike; kar bo našemu narodu preostajalo delovnih sil, morajo v Trstu najti dela in jela. Slovenec za naprej ne sme ostati samo pristaniški težak, ampak mora iti na ladjo in postati mornar. Armada pomorščakov bo v veliki meri nadomestila pomanjkanje denarja.

2. Slovenska zemlja se mora nacionalizirati, priti v domače, narodne roke. Celih 200.000 hektarov slovenske zemlje je danes v rokah nemškega veleposestnika; to je zgodovinska krivica, ki se mora enkrat za vselej odpraviti. Veleposestnik mora država kupiti in poprodati med ljudi, ki jih bodo sami obdelovali; tako bo ostal očiščel naše zemlje na domačih tleh in se uporabil v oploditev in zboljšanje domače grude.

3. Kar za kmetijstvo, toisto velja tudi za obrt in trgovino. Ljudi te morajo preiti iz nemških in mažarskih krepeljev v domače roke. Da so Nemci tako bogateli med nami, za to so imeli krasno podlago: mo-

gočne karte (zadrage bogatašev), imeniten sporazum z dunajsko vlado, ki jim je šla v vseh rečeh na roko, in pa carino (colnino), ki je bila vedno tako prirojena, da je bogatine obogačala, revne pa še bolj tlačila. Da so bile carine urejene v korist ljudstva, bi si bil naš slovenski narod samo pri njih prihranil vsako leto čez 30 milijonov kron.

4. Ker spada 65 odstotkov slovenskega prebivalstva k zemljedelstvu, zato bo prva dolžnost naše vlade, da z vsemi zakonitimi sredstvi neguje kmečki stan in ga pripravi do umnega obdelovanja zemlje. Celotni slovenski narod ima pa tudi pravico zahtevati od svojega kmeta, da gospodari moderno in izdaja iz zemlje toliko darov, kolikor jih po navodilu umnega kmetovanja le more. Fidejkomisna veleposestava morajo izginiti; naš ideal so srednja posestva od 15 do 20 ha.

5. Naš slovenski kmet se mora organizirati v zadrugah do zadnjega moža; kakor mora biti vsak Slovenec ud občine, tako mora postati tudi vsak kmet član svoje zadruge, sebi in splošnosti v korist. Zadruga bodo izvrševalni organi našega kmetijskega ministristva. Ako bomo rabili v kmetijstvu moderne načine (metode) obdelovanja, se posluževali v veliki meri umetnih gnojil in strojev, potem lahko zvišamo dohodke slovenskega kmeta iz poljedelstva (brez gozda) za najmanj 80 milijonov kron na leto, to je od dosedanjih 337 K na 425 K od hektara. Moke bi Sloveniji kot poljedelski deželi ne bilo treba nič uvažati, doslej pa je uvažala celo tretjino svoje potreščine.

6. Po vojski ne bomo pridelovali vseh možnih pridelkov zemlje, ampak tiste, ki bodo donasili največ dobička, pred vsem plemenito sadje, vino, morda tudi sladkorno peso, tobak in podobne reči.

7. V obrti bo treba pospeševati uvoz tistih surovin, ki jih moremo predelati sami v finejše blago, otežkočiti pa bo treba njihov izvoz. Tako blago so razne rude in kovine, bombaž, lan, volna, kože, cunje, kosti itd. Istotako bo morala naša država podpirati uvažanje takega industrijskega in obrtnega blaga, ki služi v proizvodni namene in ga pri nas ne moremo izdelati dovolj sami, n. pr. parni kotli in stroji, lokomobile, električni stroji, razno obrtno orodje, avtomobili za tovore, ure, pisalni stroji itd. Podpirati bomo morali tudi proizvodnjo raznih industrijskih in obrtnih izdelkov in jih po potrebi ščititi z varstveno carino, zlasti ako bo šlo za mlade, pri nas šele na novo vpeljane obrti, n. pr. predilstvo in tkalstvo.

8. Vse naše gospodarstvo mora postati po vojski bolj družabno ali socialno; blagor splošnosti mora biti najvišje načelo, ne pa korist posameznikov. Pred vojsko kakih 15 odstotkov naših ljudi ni imelo dovolj dohodkov, da bi si bilo preskrbelo dovolj kruha in zadostilo drugim nujnim potrebam življenja. V Jugoslaviji mora obveljati načelo, da mora biti tudi on prebivalstvo, ki živi od zaslužka svojih rok, preskrbljeno z najnujnejšimi življenjskimi potrebščinami. Kruh, krompir, riž in zabela, preprosta obleka in obutev, perilo ter kurjawa morajo biti tako poceni, da si jih lahko nabavi v dovoljni meri tudi ona skupina ljudi, ki stoji družabno najnižje. Izločiti bo treba po možnosti iz našega gospodarstva prekupčevalstvo; s pomočjo kmetijskih zadrug in konsumnih društev mora stopiti proizvodnjo in porabo v neposreden stik.

9. Na mesto dosedanje ekstenzivnosti, to je površnosti in grobstvi v kmetijskem gospodarstvu, v uporabi surovin in človeških sil mora stopiti intenzivnost; zemljo bomo morali obdelati tako, da bo rodila mesto dosedanjih 10 stotov ali kvintalov krušnega žita na 1 hektar 20 stotov, da bomo nakosili na hektarju travnika mesto bori 30 stotov sena 50 meterskih stotov itd. Naš les ne sme v surovem ali samo na pol predelanem stanju čez naše meje, ampak mu moramo dati z intenzivnim in podrobnim obdelovanjem trikrat, petkrat in večkrat večjo vrednost. Na ta način bomo izrabili svoje delovne sile bolj intenzivno. Pred vojsko smo pridelali na leto za kakih 533 milijonov kron blaga. Vred-

nost našega dela, ki smo ga vtaknili v to blago, je znašala samo 260 milijonov v kron, torej niti polovico celotne vrednosti. Kako vse drugačen bi bil naš zaslužek, ko bi se bili pečali v celoti s tkalsko obrtjo ali tekstilno industrij. Če bi bili predelani za 260 milijonov kron bombaža, volne in druge preje, bi bili zaslužili okroglo letnih 650 milijonov v kron; če bi se pa pečalo slovensko ljudstvo z železno obrtjo, bi znašal zaslužek celo 1300 milijonov kron! In kakor kmet, tako bo moral tudi naš obrtnik iskati samopomoči v zadrugah in združnih zvezah; le tako morejo široki stoji prebivalstva postati nositelji narodnega premoženja in ustanovalci velikih podjetij.

10. Kar smo rekli o zemlji za poljedelstvo, velja tudi za gozdni svet. Cela sedmina vseh slovenskih gozdov je v rokah fidejkomisov in drugih zasebnih veleposestnikov (brez vpoštevanja države in drugih korporacij). Ako pomislimo, da ima 60 veleposestnikov na Slovenskem v rokah 193.567 ha gozda in da pride povprečno na vsakega posameznega 2932 ha, nam postane jasno, da so take družabne razmere nezdružljive s sedanjim časom!

11. Grozno je padlo število glav in zlasti še gospodarska vrednost naše živine. Konj je danes le polovica števila pred vojsko, gospodarska njihova vrednost pa znaša komaj 40 odstotkov od nekdanje; odraslih (nad tri leta starih) volov je danes še 53 od sto, njih gospodarska vrednost komaj 35 odstotkov nekdanje, prešičev je danes še 49 odstotkov, gospodarska vrednost njihova je padla na 40 odstotkov. V Jugoslaviji nam bo pomagala sosednja Hrvatska zamašiti široke vrzeli, ki jih je zadala vojska naši živinoreji.

12. Po vojski ne bo kazalo izvažati več na pol pitane goveje živine in telet, ne živih ali samo zaklanih prešičev. Govejo živino moramo do cela opitati sami in prodajati kot kvasno živino prve vrste; namesto prešičev pa naj gredo v svet znane in povsod priznane slovenske klobase.

13. O posameznih vrstah trgovskega blaga ne moremo tu govoriti obširneje. Omenim naj le n. pr. o soli, da smo jo doslej plačevali zelo drago in da se bomo po vojski ozrli po svetovnem trgu, da jo dobimo vsaj po 4 krone za 100 kg. Morda bo kazalo vpeljati sladkorno industrijo in pridelovanje tobaka. Kar bo več neslo, tega se moramo oprijeti; ne stara izročila in navada naša, ampak rentabilnost naj ima odločilno besedo!

14. Veliko pozornost moramo obrniti na to, da izrabimo slovenske vodne sile v kar največji meri v javni blagor. S pomočjo elektrike lahko dobimo iz naših vodnih tisoč in tisoč konjskih sil, ki naj služijo v povzdigo obrti kot gonilna moč, ravno tako kmetijstvu kot motorna sila, večini ljudstva pa za bano lepo in pripravno razsvetljavo namesto smrdljivega petroleja, ki ga moramo kupovati iz tujine. Tudi mnogo železnih prog bi se dalo krasno obratovati z električnim pogonom. Zato pozdravljena Završnica kot vzornica prve velike, javne, domače električne naprave med Slovenci!

15. Najvažnejša hrana je naš vsakdanji kruh. Pred vojsko smo plačevali Slovenci vsako leto tujim mlinom kakih 700 tisoč kron same mlinarine. Ogrji so skušali z vsemi sredstvi preprečevati izvoz svojega žita; to pa z namenom, da ostane ves mlevski zaslužek in pa otrobi na Ogrskem. V naši Jugoslaviji pa bomo skrbeli za ugodno in ceno privlačno žito iz Hrvatske in Slavonije ter za izvoz moke v Istro in Dalmacijo, v Bosno in Hercegovino. Otrobi bodo velikanskega pomena za našo živinorejo.

16. V bodočnosti rabimo velikih, močnih slovenskih bank, ki pa ne bodo smeje posnemati svojih dosedanjih tovarišic, ki igrajo vlogo pijavk največje vrste na narodnem telesu, ustvarjajo monopole, omejujejo proizvodnjo blaga in narekujejo cene poljubno, kakor najbolje kaže njihovim žepom. Naše banke čakajo pri nacionalizaciji ali ponarodenju premoženja največje naloge in preobilno dela. Velepodjetja, ki se ne dade dobro obratovati na združni podlagi, imajo naše banke spraviti v slovenske roke in jih financirati, jim

* Po knjigi »Osnutek slovenskega narodnega gospodarstva«, napisal Milko Brezigar in poklonil dr. Antonu Koroščaku, izvršitelju jugoslovanskega testamenta. Knjigo zelo priporočamo v čitanje in premišljevanje.

dati denarno podlago. Organizirati bodo morale banke tudi uvoz naših potrebščin ter izvoz naših pridelkov in izdelkov.

Vedno pa mora veljati načelo: Karkoli se dá doseči na združni podlagi, to naj se izpelje s pomočjo zadruge! Zadruga imej vedno prednost pred zasebnim podjetjem. Ker pa posamezna zadruga ne premore kaj posebnega, zato je nujno potrebna koncentracija (osredotočenje), združitev vseh slovenskih zadrug v eno samo močno centralo. Ta bi imela dva glavna oddelka: prvi bi se pečal s pospeševanjem proizvodnje, kmetijskega in obrtnega, drugi pa bi bil trgovski oddelek.

17. Do konca letošnjega leta bo narasel avstrijski državni dolg na čez 80 milijard kron. Kdo naj plača to neizmerno vsoto? Gotovo tisti, ki imajo največji delež na tem, da je sploh prišlo do svetovne vojske; slovensko ljudstvo je bilo vedno zoper to klanje. Drugič pa naj plačajo ta dolg tisti, ki jih je vojska obogatila. Dočim smo mi obubožavali, so pa neizmerno bogateli vojni obrtniki na Gornjem Štajerskem, okoli Dunaja, na Češkem, Moravskem in v Šleziji, po večini Nemci. Ti naj sedaj tudi pojedjo vročo kašo, ki so jo mešali skoro pet let. Seveda je dolžno staro avstrijsko ozemlje obnoviti tudi našo Goriško, ki je bila uničena v skupnem interesu cele države in v veliki meri po domačem avstrijskem vojaštvu.

Gospodarska obvestila.

Ustanovni shod Gospodarske družbe v smarici bo vršil v Kamniku v nedeljo ob 2. uri popoldne v gostilni pri Kristofu. Vabijo se vsi napredni kmetovalci, da se shoda udeležijo in da pristopijo k tej veljavni kmetijski organizaciji. Deležni znašajo po 1000 K, ki se bodo dobro obrestovali. Denar je varno naložba. Na svidenje v Kamniku!

Novi šolski tečaj na podkovski šoli Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani se prične 1. januarja 1919. Poleg podkovstva se uče učenci podkovske šole tudi ogledovanja klavne živine in mesa. Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem ter naj ji priloži: 1. krstni list; 2. domovinski list; 3. šolsko spričevalo; 4. učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru; 5. navrstveno spričevalo. Prošnje za sprejem v podkovsko šolo, ki so proste kolektivne, naj se do 20. decembra t. l. pošljejo ravateljstvu podkovske šole v Ljubljani. Tečaj bo trajal do konca junija 1919. Kdor dobro prestane skušnjo, more po postavi iz l. 1873., ki je še vedno v veljavi, dobiti patent podkovskega mojstra; brez skušnje pa ne more nihče postati podkovski mojster. Pouk v šoli je brezplačen; učenci morajo skrbeti le za hrano ter za potrebne učne knjige. Stanovanje imajo učenci v zavodu. Doselej običajne podpore za enkrat ni mogoče nikomur zagotoviti, ker doslej še ni nikakih zneskov v ta namen na razpolago. Učenci naj se zgledajo v podkovski šoli na Poljanski cesti. Ker je v slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izučenih kovačev, naj bi skrbela županstva, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača ter žirinskega in mesovnega oglednika. — Ravateljstvo podkovske šole Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani.

Poziv vsem brezposelnim! Narodna vlada SHS v Ljubljani je sklenila, da je urediti na vseh okrajnih glavarstvih in mestnih magistratih avtonomnih mest na ozemlju Narodne vlade SHS v Ljubljani evidenco brezposelnih delavcev, delavk, nastavljenec in nastavljenk. V to svrhu se ustanove posebni evidenčni uradi za brezposelne na okrajnih glavarstvih in mestnih magistratih. Vsak brezposeln delavec, delavka, nastavljenec, nastavljenka naj se od 9. decembra t. l. dalje do preklica oglasi osebno ali pismeno pri svojem okrajnem glavarstvu ali mestnem magistratu v evidenčni pisarni za brezposelne in odda tam naslednje podatke: Svoje ime, bivališče, domovinsko občino, rojstno leto, poklic, od kdaj brez posla, kje, v katerem obratu nazadnje zaposlen in s kako plačo, kdaj odpuščen od vojakov, izobrazba v stroki, dovršene šole, znanje jezikov, druge sposobnosti, za kakšno službo pripravljen. Morebitne pritožbe je ja-

viti poverjeništvu za socialno skrb v Ljubljani, oddelek za brezposelnost.

Izplačevanje obresti avstrijskih predvojnih obveznic in zadolžnic. Poverjeništvu za finance je zaukazalo, da se obresti avstrijskih državnih obveznic in zadolžnic iz predvojne dobe zopet neovirano izplačajo pri finančni deželni blagajni in davčnih uradih. Slejkoprej pa se ne izplačujejo obresti vojnih posojil.

Razglas poverjeništev za narodno brambo in za kmetijstvo zastran naknadne ureditve cen sprejetih vojaških konj in oddaje plemenskih kobil. Vsled umika armade, ki se je vršil brez vsakega načrta, je prišlo v območje narodne vlade SHS v Ljubljani v par dneh preko 60.000 konj, ki jih je bilo na vse pretege hitro spraviti pod streho in v oskrbo, zato ni bilo takrat mogočega tozadnega smotrenega dela. Posamezna poverjenišstva niso še imela določenega delokroga in zlasti jim je nedostajalo delovnih moči, ker se nihče ni hotel niti za visoko mezo poprijeti kakoga dela. Objavljeno je bilo, da smejo konje oddajati tudi proti obveznemu pismu, glasom katerega bo konje naknadno plačati ali proti neznatni ceni. Izraz "neznatna cena" so pa pri nekaterih oddajalnicah konj popolnoma napačno razlagali. Neznatna cena v današnjih razmerah nikakor še ni slepa cena, ampak je le nizka cena, ki je primerna z ozirom na kakovost konja in je nekako tista najnižja cena, kakršna je bila pred vojsko, to je v času, ko so bili konji znatno cenejši in ko je imel papirnati denar najmanj trikrat večjo veljavo kakor sedaj. Konji so se pa ponekod oddajali vendar le naravnost za slepo ceno in so mesečarji in tudi nekateri kmetovalci kupljene konje takoj naprej prodali za ogromnim dobičkom od več 100 procentov. Nakup konj od vojakov, preprosta prilastitev konj, ki so se okoli klatili, ali brezplačen vsprejem konj je pa sploh neveljaven ter bo vse te konje naknadno plačati. Svati se pred nakupom konj, kojih lastniki se ne morejo izkazati, da so jih pravovredno kupili. Vse to je samoobsebi umevno nedopustno in bo treba te stvari naknadno popraviti, in sicer na ta način, da vestni kupci ne bodo oškodovani. Proti prekupcem konj, ki so delali nezasižane dobičke, se bo postopalo po naredbi o navijanju cen. Narodna vlada SHS je dolžna vse te stvari urediti v prid vsega prebivalstva in ne le v prid nekaterim, kajti obračunati bo morala zastran vsega demobilizacijskega materiala s tistimi državami, ki so nastale iz Avstro-Ogrske, kajti ta material je bil skupna last in bo obračun glede te lasti zadel vse prebivalstvo, ki plačuje davke, ki ima vojno posojilo in papirnati denar. Samo na Kranjsko je prišlo konj po neznatnih cenah v vrednosti mnogo milijonov, dočim se ni doslej za konje stržilo niti tih celih milijonov kron! V tistih prvih dneh tudi ni šlo preprečiti oddaje težkih plemenskih kobil v pokrajine z rejo lahkih konj in narobe, kar se bo moralo z ozirom na bodočo smoteno konjerejo vsekakor naknadno popraviti. Vse te zadeve se bodo ure, dile o priliki pregleda in klasifikacije konj, ki bo v najkrajšem času odredjena. Takrat se bo nabiralo konje za narodno armado, plemenske kobile se bodo z ozirom na smoteno konjerejo izmenjavale, cene za konje, kupljene po slepi ceni, se bodo uravnavale in navijale cen se bodo sodišču naznanili. Kjer bodo kaznovani in bodo morali povrniti ogromne dobičke, zato tisti ne bodo oškodovani, ki so kupili konje po previsokih cenah iz druge roke. Plemenskih kobil za oddajo konjerejem ni sedaj na razpolaganje, zato naj se zanje ne priklanja, ampak naj čakajo pregleda in klasifikacije konj, kajti takrat bodo plemenske kobile zopet na razpolaganje ter bo priglasitev zanje posebej objavljena.

Prodaja vojaškega blaga. Kupovalci, ki se zanimajo za demobilizacijsko blago vsake vrste, dobe informacije neposredno pri gospodih: inž. K. Pick, nasproti pivovarne Union; inž. Rueb, skladišna pisarna na glavnem kolodvoru; inž. Turnšek, Tobačna ulica št. 11. V Ljubljani dne 30. listopada 1918. Vodstvo stvarne demobilizacije: Inž. Bloudek s. r.

Cena prešičem pada. Na Hrvaškem, zlasti v Slavoniji, se nahaja velika množina pitanih prešičev, katere ponujajo tudi na Kranjsko, in sicer za ceno 4 do 6 K za kilogram ži-

vo teže. Opaža se, da bo cena tudi goveji ži-vini v kratkem padla.

Okoli 400 vagonov sladkorja so vpleniili Italijani na južnem Tirolskem. Za umik ni bilo nobenega reda in tako je moglo priti Italijanom v roke ogromno živil.

Onim, ki so dobili konje. Poverjeništvu za Narodno brambo je zvedelo, da posamezniki, ki so dobili od vlade konje proti reverzu, konje dalje prodajajo. Vsaka taka prodaja je prepovedana. V kratkem odposljem komisije, ki bodo konje klasificirale in vse ne-rednosti na licu mesta preiskale.

Za naše gospodinje.

Varčevanje z milom. Dosti mila se porabi brez potrebe, če se mihi perilo kar takoj, ne da bi se izpralo iz prve vode. Tako perilo tudi ni lepo, akoravno je šlo nanj toliko mila. Najboljša voda za namakanje je deževnica ali rečnica, potočnica. V taki vodi namakaj čez noč ali pa par ur perilo, potem ga izmenčaj in deni v toplo vodo, v kateri je malo sode. Iz te vode izmenčaj zopet perilo in izplakni še v tretji vodi. Nato razgrej vodo v kotlu. Na vedro deni žlico salmijaka, dvanajstinko belilne sode in 30 gramov persila ali milnega prahu. Perilo razloči po kakovosti in polij s tem lugom, v njem naj stoji do drugega dne. Prav umazane platnene kose ali bombažaste nogavice vrzi kar v kotel. Drugi dan izmenčaj perilo po vrsti iz luga, lug spravi za ribanje ali pranje, v kotlu pa segrej vodo, vanjo vrzi ostanke mila, zavitek pralnega praška in za pest mehkega mila. Perilo menčaj, kjer je kaj prav umazanega, namili. Ako je potreba, izperi dva- do trikrat, dokler ni voda čista, nato kuhaj v kotlu 15 do 20 minut, jemlji vun in pusti še par ur v tem lugu, ki ga treba zlit na perilo, kadar je vse kuhano, ali vreči perilo nazaj. Drugi dan izmenčaj, preglej, če je čisto in izpiraj. Važna za uporabo mila je mehka voda, v trdi vodi ostane perilo rmen, če se namaže še toliko mila.

Bambis. (Vogtlandska jed.) Olupi kilo surovega krompirja, zriblji ga v vodi, potem iztisni in opari z ½ litra vrelega mleka. Mešaj dokler ni gladko. ¼ kile slanine razreži in opeci v ponvi, stresi vanjo krompirjevo testo in speci v pečici. Z bambisom jedo sadni mus ali močnik.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za franciskansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/4 % brez kakoga odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Listek

Junakinja iz Štajra.

Prevost. Pravaja ***

(Dalje.)

Naslednji dan se je Albert od težke ježe ves truden in zdelan podal v Štajer k župniku, da bi se naznanil za nedeljsko pridigo. Hkrati

je hotel obiskati nekatere bolne izpovedance ter Švertneričinim izročiti nekatere stvari, ki mu jih je zanje dal pater Kusmina.

Ko je prišel iz župnišča dol na mestni trg, je strogi mož postal zelo žalosten. Kako ne! Odkar ga ni bilo tu, je izginila zadnja Marijina podoba odtod. V šolskem poslopiju pa je v nemalo začudenje zagledal novo luteransko knjigarno. V izložbenem oknu je bilo videti luteransko sveto pismo in še več drugih luteranskih knjig. Tedaj pride iz šole mož, ogrnjen s plaščem luteranskih učiteljev. Poleg njega lahno stopa gospa s stoječim ovrtnikom in rdečo čepico. — Albertu je zastajalo srce — bil je odpadnik Kern in gospa je bila njegova priležnica Karitas Preher, ki mu jo je Hendel dal za ženo.

Pri belem dnevu torej se že v Štajerju šopiri pregreha. O, Štajer, daleč si zabredel! Res, vikar ima prav: ni časa, biti bolan.

Luteranski šolarji so psovali bledega meniha ter mu klicali: »Far, far!« Albert gre svojo pot naprej ter obišče in izpove najprej bolno katoliško perico, nato pa gostača, ki je osebenkoval pri mesariju. Sedaj gre zopet navkreber, da bi šel po bližnjici v Štajerdorf. In zopet ga je zapelo v dušo: Tu je preje stala na kamenitem podstavku z vencem in križem sveta Rozalija, ki varuje kuge. — Sedaj se reži vanj s plapolujočimi lasmj vodna vila s pozlačenim, navzgor obrnjenim lusknatim repom. Prišel je do Štajer, zopet nekaj novega: starega mosta ni več! Dva čolna sta bila privezana na bregu. Ker je že tretji dan pihal južni veter, ki je omehčal mraz in led, je reka zelo narasla in je postala deroča. Ribiški deček ga je v čolnu počasi peljal čez, ker je voda močno drla.

Albert je vprašal: »Je-li led most odnesel?« Deček je odgovoril: »Razstrelili so most, sam mestni sodnik je tako ukazal.«

»Prav je imel, bil je že zelo slab. Lahko bi se bila zgodila nesreča, kadar bi voda narasla,« je pripomnil Albert. »Toda kje je križ?«

»Razstrelili so ga v zrak.« »Beži, to čisto svetlo!« — Sodnik je tako velel. Albert se je globoko zamislil. Skrbi za minljivo življenje, obenem pa ropa duše. To znaš, Hendel.

Stopil je iz čolna, plačal dečku prevoznino ter je potem stopal naprej ob višnjem vrtu. Težko kakor svinec je viselo nad njim sivo nebo, kakor gromenice iz spodnjega sveta so votlo donela na njegovo uho kladiva in pa šumerje deževnih valov.

Povsodi se je topil sneg in so stale luže, velike kakor jezera. Še je dišalo po jugu. Zornno topel je bil zrak. Ni dobro, če po najhujšem mrazu precej nastopi toplo vreme; to navadno povzročuje nalezljive bolezni. Tam ob meji Albert obstoji. Lahen smehljaj mu priplava na resno, žalostno obličje. Ob potu se dviga križ, pred katerim stoji žalostna Mati božja z mečem v srcu. Odrašenik je ovenčan z rožnim vencem, s katerega visita dva vezena svilnata trakova. Sicer je njuna barva nekoliko obledela v snegu, pa vendar se na svili natanko razločujejo fine cvetice.

Katera roka neki je tako nežno okrasila našega Odrašenika v globokem trpljenju sredi krivoverskega mesta?

Albert se je nasmejal. Zdi se mu, da ve. Pospešil je korake ter jo je mahnil proti katoliški šoli. Otroci so prihajali iz šole. Bilo je ravno poldne.

Neka deklica je zaklicala: »Hvaljen Jezus!« V tistem hipu so se ji pridružile druge s svojimi srebrnimi glasovi, da je ščebetalo, kakor bi se bila vzdignila v zrak jata pomladnih ptic. »Hvaljen Jezus, prečastiti gospod!«

Kakor je bilo ostudno luteranskih otrok psovanje: Far, far! — tako prisrčen je bil ta pozdrav katoliških otrok. Ravnodušno je Albert preje poslušal zasramovanje, saj je bil tega že vajen. Sedaj mu je tako dobro del ta katoliški otroški pozdrav. Kako ljubi so ti otroci! Še nikdar ga niso tako lepo javno pozdravljali... Kdo neki jih je tega naučil?... Zdi se mu, da ve... Prišel je do hiralnice. Na pročelju ga tako prijazno pozdravlja sveti Jožef, ki je ves ozlašen in ovenčan. Iz sumljajočega vodnjaka zajema vodo neka žena, ki nosi rožni venec ob ledju. Menihu se veselja

širi srce. Stopi v hiralnico. Kako se začudi! Dva starca sta živela notri, ki sta se neprestano ravsala in kavalsla. Zastonj se je preje Albert trudil, da bi jih spravil. Zaman vsi opomini, ves trud, vsa sveta jeza... Danes sedi eden pri drugem ter mu bere iz pobožne knjige. Čez noč je prišel angel in je iz trdih kamnov napravil otroke božje. Kdo je ta angel? Albert ga dobro pozna. Luč vzhaja nad mestom, se sveti nad Štajerdorfom. To luč nosi v rokah neka devica. Urno koraka menih po ozki ulici proti Vizerfeldu. Že mu gre nasproti gostilna s svetlimi, bleščečimi okni. Iz gostilniške sobe se je čulo govorjenje moških: Bil je ravno semanj dan in ura obeda... Skozi čista steklena okna je videl gručo moških, glavo pri glavi. Kakor senca je okoli njih plavala mlada deklica. »Zadrego ima,« pomisli menih in se obotavlja pri vratih. V kuhinji sklepečejo krožniki in lonci.

»So mati Švertnerica doma?«

Nobenega odgovora ni iz kuhinje. Naprej sklepeče kuhinjska posoda v kuhinji. Iz gostilniške sobe prihaja deklški glas: »Kdo je?« Nato stopi v vežo Štefana. Opasana je z natkaričinim predpasnikom in nosi za pasom denarsko torbico. Vsa vesela je glasno vzkliknila:

»Jezus! Gospod pater!«

»Oj, kakšno veselje! Matil! Pridite, pogledajte, kdo je tu?«

Sedaj je prišla tudi mati iz kuhinje. Nekako tuje pozdravi patra. Štefana je pritisnila svoje otroške ustnice na njegovo veliko roko, je strmeče zrla v rumeni, bolniški obraz ter je rekla: »Slabo pot ste imeli, prečastiti gospod, kaj ne? Ves čas tako slabo vreme, šele pred tremi dnevi so potihnili viharji. Vsi smo mislili, da vas ne bo pred Veliko nočjo.«

»Kaj pot, kaj vreme in viharji,« reče menih odklanjaje. »Ni gledati na pot, ampak na cilj. Prinašam ti pozdrav, pa še nekaj. Ugani, od koga?«

»To je pa težko!« se je glasno nasmejala.

»Od gospoda patra Kuzmine?«

»Da.«

»Jemnasta!« je zavpila mati. »Od Kuzmine? Je! Ali ste bili v Admontu? Je dosti snega tam? Imajo že novega opata? Kdo je? Je-li — globok vzdih se ji privije iz krepkih prsi — že prišel v našo hišo novi gospodar Virih?«

»Tink, tink,« je v gostilniški sobi zvenketal nož ob kozarec. Štefana hiti noter; sliši se ven, kako hitro je izračunala in je v istem hipu zopet stala ob na pol odprtih vratih. Kakor zvezde so se ji svetile oči, ko je prisluškovala besedam patra Alberta, ki je odgovarjal materi na razna vprašanja.

Bil je zvečine v samostanu in ne ve bogve kaj novega... Mnogo je snega, posebno v Bukovju. Hišo ob vodi je videl. Novi oskrbnik Virih — tako misli — je že notri.

Po stopnicah je prikobacal mali Janeček, Švertneričin otrok, prvi za najmlajšim. Sedaj se je smukal okoli velike sestre, ki mu je podala prst, da se je z njim igral. Mnogo moških oči je iz sobe boščealo na njo, ko je stala ob na pol odprtih vratih in jo je v hrbet in ramene poljubljalo zlato solnce. Neki gost je ravno odhajal in jo je mimogrede hotel nekoliko potapljati po ramah, pa kakor strela se mu je umaknila. »Da je že v naši hiši Virih. Je-li šel vanjo takoj, ko so nas izgnali?« O, ta Virih, ki je dobil njeno hišo od milostivega gospoda, on je žebel v njeno krsto, ta Virih. »Kupil je od mene kokoši in čebele, pa me je pošteno osleparil in osmukal. Ste-li videli moje panje?« je na mah vprašala. Obraz ji je postal rdeč in je hudo gledala. — Štefana, gospodje te kličejo!« Deklica je skočila v sobo, vrnila se je z vrčem, ki ga je v kleti napolnila, da ga nese gostom. V hipu je bila zopet na svojem mestu: urna Marta in pobožna Marija obenem.

»Panje, da, te sem videl,« se je spomnil pater, ki je predse potegnil usnjato torbo, ki jo je imel opasano. Urno je v njej iztikal po spominkih, kajti ni imel časa. »Spredaj so, pred hišo, bili so v slamo zaviti.«

Žena je skočila po konci, kakor bi jo bila pičila kača. »Kaj, za božjo voljo!« je kričala. »V slamo! Tako! V slamo! V slami jih prezimuje, lopov, da pridelo miši, ki jim diši

zrnje. Štefana!« je hripavo vpila, »ali čuj, Štefana! V slami prezimuje naše čebele!«

»Saj niso več naše,« je tiho odvrnila deklica. Sram jo je bilo, da mati tako kriči pred patrom. Ženi pa so priiskrle solze v oči. Izdihovala je in hropela: »Moje čebele! Koliko sem se trudila in sem vsako zimo s klinčki zamašila luknjice v panjih, da bi ne prišle miši! Kaj me gledaš, Štefana! Li ni bilo prav tako? Čebele so bile največje veselje tvojega očeta, sedaj jih bo pa ta človek uničil. Gotovo pride še mrčes zraven,« se je nakrat škodljivo zasmejala. »Črvi pridejo, joj, Štefana, se spominjaš, kako smo trebili panje. Kako ostudna je bila ta črva!«

»Seveda je bila ostudna,« je potrdila deklica, ki ji tako prijazno zveni iz ust celo neprijetna beseda.

»Pa vendar smo spravili črve ven. Sedaj bo ta človek uničil panje. No, saj je njegova stvar,« se je hudovala žena. »Kako pa je spravil naše kokoši?«

»Tega pa res ne vem,« je odgovoril pater. »Štefana, to-le pošilja pater Kuzmina tebi, tvojim bratcem in sestricam.«

Vzel je iz torbe štiri podobice ter ji jih ponudil. »Štiri malčke imate, ne?«

»Da,« je prikimala. »O, kako so lepe! Angel varih, sveta Ana, sveti Blaž in presveti Zakrament. Oho, zame nič?« je vprašala. »Morda za kazen?«

»Tudi za-te je nekaj tu.« Se enkrat je šel v torbo, iz katere je privlekel stekleno posodico. V njej je bil voščen svetniček, obleden v rdečo svilu. Na glavi je imel krono iz zlate pene ter je dvigal v roki plameneče voščeno srce.

»Oj,« je vzkliknila Štefana, »kako lepo, to je za-me? To so mu prav gotovo dale redovnice iz Gesa.« Nežno je poljubila podobico in se je vsa blažena vase smehljala. »Li mi ničesar naročil?« je vprašala ter je pogledovala po materi, li ne bo šla v kuhinjo. Tako rada bi na samem z duhovnikom izpregovorila besedo.

Duhovnik je rekel: »Vprašal je: Je-li Štefana pridna? Kaj misliš, da naj bi bil odgovoril?«

Deklica je nekoliko napihnila ustnice, pomajala je z rameni ter je gladila z roko laske malega bratca, ki se je je držal za predpasnik. Mati je nekoliko razdražena rekla: »Seveda je pridna, li niste tako rekli patru Kuzmini? Vsi ljudje v Štajerdorfu pravijo, da je pridna, in gospodje, ki zahajajo k nam, tudi vedo. Pridna je že — pa...«

»Pridna je že!« pravi pater. »Potem je vendar dobro. Kaj hočete še?«

»Ubožati noče,« je odvrnila mati ter je šla v kuhinjo.

»Kako?« je vprašal menih, ki je držal roke v rokavih ter je motril deklico. Deklica je nekoliko namršila svoje goste obrvi, je zopet zamajala z rameni ter je odšla v gostilniško sobo, kjer je zopet nekdo hotel plačati. Pater je stopil par korakov za materjo ter je s pritajenim glasom vprašal v kuhinjo:

»Kako to mislite, mati, da noče ubožati?«

Mati je napol nejevoljno, napol pa žalostno odgovorila: »Mishim, da tako že veste. Ničesar noče slišati o mojitvi,« je šepetala. »Sedaj ima tako lepo priložnost. Pa ne in ne!«

»Saj je še premlada,« je odgovoril pater. »Osemnajst let ima, to ni premalo! Pa naj ji prigovarjam, kakor hočem. Učitelj bi jo tako rad imel,« je šepetala. »Tako dober mož je in pa katolik, tako lepo službico ima in tako lepe lastnosti. Ona pa: ne in ne!«

Albert je nekoliko zasmehljivo zategnil usta. O ta učitelj Lindner. Spomnil se je na basen, v kateri žaba snubi princezino.

»Če ga pa noče, mati,« je mirno rekel, »ta reč se ne da prisiliti.«

Sedaj se je vrnila Štefana iz sobe. Veselo je s prsti brenkljala na usnjato torbo.

»Mati, ali me opravljate?« je rekla ter si je kodrce potegnile s čela.

»Seveda, če pa ne uboža!« je odgovorila žena, ki je stopila iz kuhinje. Jezilo jo je, da ji pater ni hotel pomagati. Zaslutila je, da je na Štefanini strani, da ji celo odsvetuje mojitve. »Materne ne uboža! Kaj boš počela sama na svetu?«

Deklica je tiho priprila vrata gostilniške sobe ter je rekla:

»Mati, kaj pa imate od moje možitve? Kdo vam bo potem doma pomagal? Najeti morate potem tujo dekle, pa se natakara zraven. Kdo bo potem pazil na otroke? Je-li taka sila, možitvi se? Samski stan je tudi lep.« (Dalje.)

To in ono.

Sibirska železnica. Če je kdo preje kdaj potoval na Kitajsko, je potreboval okoli Afrike kake tri mesece; po otvoritvi sušnega prekopa se je za nas Avstrijce vožnja znižala na dva meseca in še manj. Odkar so pa Rusi zgradili železnico skozi Sibirijo, se je potovanje silno skrajšalo. Iz Pariza do Vladivostoka ob Pacifiku ali Tihem oceanu, zadnjega sibirskega mesta, se pripeljemo sedaj v enajstih dneh, do Šangaja na Kitajskem v petnajstih, na Japonsko pa v šestnajstih dneh.

Buitensorg. Ta kraj se nahaja na otoku Java med Azijo in Avstralijo. Ima najlepši botanični vrt sveta. Tam so drevesa, kojih listi dosežejo dolžino 40 čevljev, to je dobrih 13 metrov; tam vidimo, kako hitro raste bambus, 28 milimetrov na urol Severna vrba ima pa le tno rast enega milimetra, torej raste skoro 250 tisočkrat bolj počasi kakor bambus. Koliko je na Kranjskem »starinov«, ki bi se jim izplačalo iti v Buitensorg, tam bi res lahko videli, kako trava raste.

Najdaljši predor sveta. Izpeljan je 120 metrov pod cestnim tlakom Newyorka. Dolg je 150 kilometrov, tako daleč namreč dobiva mesto Newyork vodo iz nekega rezervoara. 150 kilometrov je pa še dalje kakor iz Ljubljane do Gradca, je dvakrat tako daleč kakor iz Ljubljane v Trst. Sedem let so ga delali in sicer je bilo zaposlenih vedno 25.000 delavcev. Izginiti je moralo sedem vasi s 3000 prebivalci, odstraniti so morali 2800 grobov. Delo je stalo okrog 1000 milijonov kron. Dova pa v Newyork vsak dan 500 milijonov galon vode; galona je štiri litre in pol.

Vr XII 1263/18—18

V imenu zakona!

Deželno sodišče v Ljubljani je razsodilo tako: Janez Pirc, rojen dne 8. junija 1883 v Voklem, pristojen v Voglje, katoliški, samski posestnik v Voklem št. 19, nekaznovan, je kriv, da si je nekega dne meseca avgusta 1918, v Voklem izrabljaje izredne razmere, povzročene po vojnem stanju, za potrebnost, namreč 433 kg pšenice pustil obljubiti čezmerno ceno 4000 K, in da je s tem zakrivil, ker presega krivični dobiček dosežen po kaznjivem dejanju 2000 K, pregrešek po § 20/2 b cesarske naredbe z dne 24. marca 1917 št. 131 d. z., vsled česar se obsoja po § 20/2 cit. naredbe z ozirom na §§ 206 in 260 b k. z. na jeden teden strogega zapora, poostrenega z jednim trdim ležiščem tekom kazenske dobe in na 1500 K globe, oziroma v slučaju neizterljivosti na 15 dni zapora; obenem se odredi v smislu § 45/1 citir. cesarske naredbe, da se ima ta sodbeni izrek na obtožbenice stroške objaviti v časniku »Domoljubu« in javno nabiti na občinsko desko v Vogljem, in po § 383 k. p. r. v povračilo stroškov kazenske pravde in izvršitve kazni.

V Ljubljani, dne 22. novembra 1918.

Sprejem kovaškega vajenca in pomočnika krepkega

Jožef Kunstler, kovač.
Ljubljana, Lepi pot št. 3.

Rezan in tesan les

ter bukova drva kupujem franko vagon postaja oddaje. Ponudbe na naslov: Anton Reschitz, lesna trgovina, Ljubljana, Pisarna Dvorin trg 1/II

Oklic.

Dne 17. novembra 1918 se mi je izgubil

lovski pes - brak

Lovil sem ta dan v Zavratih pri Sodražici na Dolenjskem. Pes je vzdignil srne in gnal čez Boncar v Blatnek. Vrnil se ni. Sodim, da se je kam zatekel. Pes je namreč iz Srbije in je bil ta dan prvičkrat v naših krajih na lovu. Je 6 let star, približno 45 cm visok, tršat, dolgih ušes, dolgega repa, po glavi in nogah rujav, po hrbtu črn, ena prva noga v stopalu bela. Ime mu je »Barčo«. Kdor mi ga najde ali mi vsaj pove, kje se nahaja, dobi 100 K nagrade. Dr. Ivan Lovrenčič, odvetnik v Ljubljani, Miklošičeva cesta, številka 8.

Št. 1038/Pr.

4664

Razpis.

Popolniti je 12 službenih mest za provizorne strežnike moškega spola v deželni blaznici na Studencu. S to službo je spojena pravica do prostega stanovanja (brez družine), hrane, službene obleke, in nagrade mesečno 60 K v prvem letu, 80 K v drugem letu. Po dveletnem zadovoljivem službovanju in po prestatnem strežniškem izpitu se bo kompetentnemu oblastvu predlagalo, da se provizorni strežniki stalno namestijo s primerno višjo plačo in s pravico do časovnega napredovanja in starostne preskrbe. Za časa provizornega službovanja v prvih dveh letih velja za obojestransko odpoved štirinajstdni rok. V smislu službenih določil za provizorne strežnike prosilci ne smejo biti stari manj kot 25 in ne več kot 35 let. Prošnje, katerim je priložiti dokazilo telesne sposobnosti, rojstni list, domovnico, zadnje šolsko spričevalo ter spričevalo o navedenosti kakor tudi izkaz o dosedanjem službovanju, je vlagati osebno o pri vodstvu deželnih dobroteljskih zavodov v Ljubljani do 31. decembra 1918. Tam se dobivajo tudi podrobnejša pojasnila.

Komisija za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave.

V Ljubljani, dne 22. novembra 1918.

Odgovor.

Vodstvo Kranjske deželne podružnice n. a. deželne življenske zavarovalnice v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 12, odgovarja tem potom na mnogobrojna vprašanja p. n. članov-zavarovalcev, da ostane vse postojanje neizpremenjeno. Podružnico je ustanovil deželni zbor kranjski mesto lastnega deželnega zavoda, kar je deželni odbor razglasil z okrožnico z dne 17. svečana 1913, št. 3058/13. Torej stoji podružnica izključno na naši narodni podlagi.

P. n. zavarovalce pozivljamo v njih lastno korist, da redno plačujejo svojo zavarovalnino, nasprotno pa brezpogojno jemlj naš javni zavod, ki stoji na podlagi vzajemnosti, za točna izplačila vseh dospelih in zapadlih zavarovalnih vsot; kajti premoženje zavoda, ki je last članov, znaša 73.000.000, ki se vedno množi z novo pristopivšimi člani.

Z odličnim spoštovanjem

Janez Sajovic s. r.,
vodja podružnice.

Mlini za dišave

primerni za vse namene, prodaja tvrdka ADOLF OPPENHEIM, Mor. Ostrova Brückeng 13. Zahtevajte prospekt in po bližja pojasnila.

Agitirajte
za
»Domoljuba«

HLAPEC, vajen domačih del in živine, v pošte pride tudi krepak, odrasli deček. Poleg pogojene plače dobi eno čedno obleko in par čevljev. Nastop službe po božiču. Ponudbe se naj pošljejo pod naslovom »HLAPEC« na upravnštvo »Domoljuba«.

„Jugo“ milo za pranje

zbojšana vrsta, bela, v kosih po četrt kilograma, 1 zaboj 25 kg (t. j. 100 komadov) 110 K franko zaboj iz Zagreba. S pošto 4 kg neto 28 kron franko. Pošilja po povzetju zavod za eksport

M. Jünker, Zagreb št. 1, Petrinjska 3. Z naročilom se prosi poslati tudi polovico zneska.

! SMRT! podgane, miši

se popolnoma zatre s sredstvom »Rattentode«. Ako ni uspeha, se denar vrne. Stotine zahval. Cena K 4.—, 5 skatije K 9.—, Stenice, miši, bolhe, škurki se uničijo z zelo vred radikalno »Thiers«-sredstvom. Cena: K 3.—, 3 kartone 7 K. Prašek proti mrčesu dodan K 2.—.

Kemeny, Kaschau, J. Ogrsko, Poštni predal 12-C. 344.

500 kron

vam plačam, ako vaše kurja očena, bradavice, obščanci ne izginejo v treh dneh brez bolečin z mojim uničevalcem korenin »Riabalzam«.

Lonček z jamstvenim pismom 3 K, 3 lončki 7 K, 6 lončkov 11 K. Na stotine zahvalnih in priznanih pism. Zobobol odstrani »Fides«, pri najtrdovratnejšem revmatičnem zobobolu, ko odpovede vsa druga sredstva, in pri vseh zobeh. Ako brez uspeha, denar nazaj. Cena 3 K, 3 tube 7 K, 6 tub 11 K. Kemeny, Košice (Kassa) I. Postfach 12 C 244, Ogrsko.

Živinorejska zveza v Smarci, pošta Radomlje,

proda 3 vagone finega portland-cementa

za izdelavo strešne opeke in za napravo jast in tlaka v hlevih. — Istotam se dobi

150.000 zidne opeke

za spomladansko zidanje. — Proda se

večja množina dobrih vreč

za cement in žito, kakor tudi razno drugo blago za kmetovalce. 4674

Miši - podgane stenice - ščurki

Izdelovanje in razpošiljanje preizkuš. radikalno učinkujočega uničevaln. sredstva, za katero dobajo vsak dan zahvalna pisma. Za podgane in miši K 3.—; za ščurke K 5.—; tinktura za stenice K 2.—; posebna močna tinktura za stenice K 5.—; uničevalec moljev K 2.—; prašek proti mrčesu 2 in 4 K; tinktura proti ušem pri ljudeh 3 K; mazilo za uši pri živini 2 K; prašek za uši v obleki in perilu K 2.—; tinktura za bolhe pri pseh K 1'50; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (uničevalec rastlin) K 3.—. — Pošilja po povzetju Zavod za pokončevanje mrčesa

M. Jünker, Zagreb 1, Petrinjska ulica 3.

Cementna strešna opeka

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin, Ljubljana
Emonska cesta 2. 4799

10 vinarjev
iz doplačila:
Vas stane moč
cenik, kile vam
posiljena zahte-
vo zastoni. C.
in kr. dvorni za-
ložnik Jan Kon-
rad, razposi-
ljalnica Brück
št. 1992 (Česká)
— 1. britev iz
srednje jekla K 7—
11—, Vurno-
stni brivski aparati
ponikli K 7-50, dvo-
reznarežer, rezila
tuc. 12 K, lase- in
bradostrižniki K
26—, 28—, Pošilja
se po povzetju ali
predplačilu. Zame-
na dovoljena ali
denar nazaj.

Krema za britje najboljša ka-
kovost rablja-
va brez vode. 1 porcelanasti
lonček 7 K 50 vln.

Milo za britje pristno, najbolj-
še vrste, 3 kosil
9 K, 1 kg 34 K. — Pošilja se
proti naprejšiljavi denarja
M. Janker, eksportna trgovina,
Zagreb 1, Petrinjska 3111, Hrv.

Pristno TOALETNO MILO
fino dišeče komad 100 gr
3 kosi K 18—, 6 kos. K 34—,
12 kos. K 65—

Pristno PRAČNO MILO
za kg kron 26—
Pošilja proti predplačilu
M. Janker, izvozna trgovina
Zagreb 1, Petrinjska 3111,
Hrvatsko.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmo živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri-
meša 2 krat na teden krmil, ena pest polna „**Mastin**“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prašek. Paket velja 3 K, 5 paketov 15 K poš-
tine prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo ali prašiča, da se zredi.
Dobiva se pri vsakem trgovcu.

Glavna zaloga: **lekarna Trnkóczy**
zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvall in rabi „**Mastin**“.

Srbečico, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvir, zakonito zajamčeno „**Skaboform**“ ma-
zilo. Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček K 4— veliki K 6—
porcija za ročbino K 15—. Zaloga za Ljubljano in okolico: **Lekarna pri zlatem jelenu, Ljubljana, Marijin trg. 1530**
Pazite na varstveno znamko „**Skaboform**“!

Zobotrebce

kupuje po najvišjih cenah **PETER KOZINA & CO.**
LJUBLJANA, BREG 20. 4172

Delauni zastopniki

ki se pečajo z razpečevanjem gospodarskih strojev, centrifug, krmil, gnojil, ki imajo obsežno znanost, se sprejmo pri trdki **HUGON POLAK**, kemična tovarna, Kral. Vinogradi, Jungmannova tr. 33. 3968 (2)

Nakup ur, zlatnine in briljantov je
zaupljiva stvar

zato se pri nakupu obrnite na
trdtko **F. CUDEN SIN**

SAMO nasproti gl. pošte v Ljubljani.

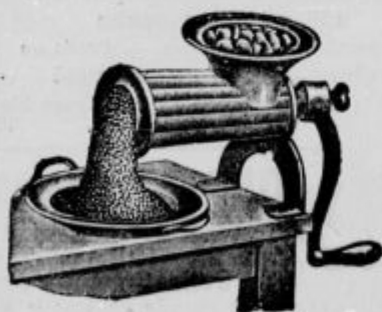
Popolno belo platno

morete dobiti z uporabo našega izbornega luga **PHASEK ZA PLATNO**. Velik približek in malo truda pri pranju. 1 zavoje 150 gramov K 1—, 250 gramov K 1-50, 450 gramov K 2-50.

Najmanj se more naročiti 10 zavojev!

Pri naročilu 5 kg popusti! Razpošilja se po povzetju. Prodajalci dode popust.

Zagreb 1, Petrinjska
Zavod za izvoz **M. Janker, 3111. Telefon 23—27.**

Universal - mlin za meso (zakonito)
(uporabljajo ga)

je posebno prikladen za rezanje vseh vrst mesa, sočivja, boba itd. — Cena komadu **K 60—**.

UNIVERSAL-mlin za mak

je izborno poraben za mletje moka, dišav, orehov, sladkorja, kave itd. — Cena ko-
madu **K 24—**.

Mlin za drobljenje kosti . . . K 320—.
Stiskalnica za krompir in sadje K 20—.

Razpošilja z Dunaja proti predplačilu glavno zastopstvo

Max Bühnel,

Dunaj IV., Margaretenstraße 27, odd. 57.
Prospekti zastoj.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6, za frančiškansko cerkvijo
sprejema hranilne vloge vsak delavnik dop. od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krone 25 vinarjev na leto.

„Ljudska posojilnica“ sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago pošne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim združnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poročstvu ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najboljše.

Vloge v „Ljudski posojilnici“ so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. — Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

**Največja izbera ur,
zlatnine,
srebrnine**

svetovnoznana
razpošiljalnica

H. SUTTNER

samo v Ljubljani št. 1

935

